

Timplan 4, klasser 3–6, 45 min

Säkerhetsfärdigheter i vardagen och i den digitala miljön

Mål

Eleven lär sig att känna betydelsen av konventionen om barnets rättigheter med tanke på säkerheten. Eleven förstår betydelsen av att skydda privatlivet och de personliga gränserna (L3) och utövar ett ansvarsfullt och säkert beteende inom informations- och kommunikationsteknik (L5).

Läroämnen

Miljölära, religion, livsåskådningskunskap, samhällslära

Artiklar

Konventionen i allmänhet och artiklarna 16 och 34 i synnerhet.

Nyckelord

Konventionen om barnets rättigheter, egna gränser, bestämdhet, beröringar som ges rött eller grönt ljus, baddräktregeln, säkerhetsfärdigheter, digital säkerhet

Tillbehör

Tavelbild (beröringar som ges grönt eller rött ljus), gröna och röda färgpennor

Lektionens gång

Beröringar som ges grönt eller rött ljus (20 min)

(Denna uppgift kommer från THL:s material "Tunne- ja turvataitoja lapsille", s. 194 och 198, skribenter Kaija Lajunen, Minna Andell och Mirja Ylenius-Lehtonen.)

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126027/Tunne-%20ja%20turvataitoja%20lapsille_WEB.pdf,

Ett barn har rätt att bestämma hur man rör barnet. Ni lär er att känna igen olika beröringar, dessa beröringar ges grönt eller rött ljus.

En tavelbild visas och principerna för beröringar som ges grönt eller rött ljus läses högt för barnen. Tavelbild: www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/10/tavelbild-Beroringar-som-far-gront-eller-rott-ljus.pdf

Trevliga beröringar som gör att man blir på gott humör kan kallas för beröringar som får grönt ljus. Beröringar som känns obehagliga och otrevliga kan kallas för beröringar som får rött ljus.

Beröringar som får grönt ljus

- ger oss en trygghet och trevlig känsla. De får oss att känna oss värdefulla och accepterade. Till beröringar med grönt ljus säger vi JA.

Beröringar som får rött ljus kallar vi beröringar,

- som känns otrevliga eller gör ont. De kan också göra oss arga eller skrämja oss. De får oss att bli ledsna. Vi behöver inte gå med på beröringar som får rött ljus. Till dem ska vi säga NEJ.
- Beröringar som får rött ljus gör oss förvirrade och gör att vi känner obehag. Vi är inte helt säkra på hur de känns eller vad vi tycker om dem. Dyliga förvirrande beröringar som får rött ljus kan rikta sig mot privata kroppsdelar som vanligen finns under baddräkten. Vi ska inte heller samtycka till förvirrande och obehagliga beröringar med rött ljus. Till dem ska vi säga NEJ.
- De är sådana beröringar där någon annan tvingar, utövar påtryckning, övertalar eller mutar den andra att röra sig själv, till exempel på sina egna privata kroppsdelar. Det är inte rätt att tvinga någon att röra vid sig själv. Även då är det rätt att säga NEJ.
- Beröringar som får rött ljus ska aldrig betraktas som en hemlighet, även om någon kräver det. Det är alltid rätt att berätta om dem för en pålitlig vuxen.

Som hjälp kan ni också använda videon om baddräcksregeln (Yle/Pikku Kakkonen, på finska): <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/06/05/pikku-kakkosessa-annetaan-kaikille-kehon-osille-nimi-ja-opetellaan>

Ni utför med barnen uppgiften Grönt eller rött ljus, där ni övar att identifiera beröringar som får grönt eller rött ljus.

För barn skrivs den bifogade uppgiften ut. De färgar lamporna röda eller gröna enligt anvisningarna. Till sist ska ni diskutera denna uppgift tillsammans.

Uppgift Grönt eller rött ljus? (pdf), www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/10/Gront-eller-rott-ljus.pdf

Alternativt kan uppgiften utföras aktivitetsbaserat:

Läraren läser för barnen högt situationerna i kompendiet eller projicerar dem på en filmduk. Eleverna står upp när de anser att det rör sig om en beröring med grönt ljus och sitter kvar när det rör sig om en beröring med rött ljus. Slutligen kan ni diskutera ämnet tillsammans och ni funderar tillsammans på 2–3 situationer som barnen kommer på och där det är fråga om en beröring som ges rött eller grönt ljus.

Till slut går ni igenom trepunktsregeln. Om någon situation eller beröring känns illa:

1. Säg NEJ.
2. Gå bort.
3. Berätta för en bekant och trygg vuxen.

Diskussion om digital säkerhet (25 min)

Eleverna diskuterar med sitt par:

- Vilken typ av webbplatser, applikationer, videor osv. vill du gärna använda?
- Vad ska du göra om du stöter på något som är olämpligt för dig på nätet eller i sociala medier?
- Vem kan du be om hjälp med att navigera i den digitala miljön?

Låt oss diskutera erfarenheter tillsammans med läraren.

Ni går tillsammans igenom grundläggande säkerhet i digital miljö med hjälp av trafikljusen. Läraren kan välja att rita eller be eleverna rita trafikljus på tavlan:

- **Rött ljus: Stanna (Stop)!**
När du ser ett märkligt, skrämmande, förbjudet och ångestskapande innehåll ska du alltid visa det för en vuxen. (Tips: Ta en skärmdump av innehållet!)
- **Gult ljus: Sakta in (Slow)!**
Tala med en vuxen om du stöter på något nytt som verkar misstänksamt.
- **Grönt ljus: Kör på (Go)!**
När innehållet är bekant och säkert kan du njuta av det digitala innehållet tryggt.

(Källa: Skydda Barn rf, Tryggt i Digitaltrafiken Stop, Slow & Go Trafikljusbroschyren: <https://www.suojellaanlapsia.fi/sv/post/stop-slow-go-trafikljusmodellen>)

Differentiering

På tredje klassen kan man mycket väl ännu använda material från den inledande undervisningen.

Tilläggsuppgift

- Berättelse om digital säkerhet: <https://www.lapsenoikeudet.fi/sv/kampani/veckan-for-barnets-rattigheter/skolor/3-6-klass/berattelse-om-digital-sakerhet/>